

Een succesvolle aftrap van het CAN-DO-IT project

“Een boeiende en nuttige bijeenkomst” “We werken graag met jullie mee”

De aftrap van het CAN-DO-IT project op 13 november 2020 met belanghebbenden in Noord-Nederland was een zeer geslaagde workshop. Helaas konden we elkaar niet persoonlijk ontmoeten, maar de energie was voelbaar tijdens de online bijeenkomst. Wij willen alle deelnemers van harte bedanken voor hun bijdragen.

Het doel van de aftrap was allereerst elkaar beter te leren kennen. Daarnaast wilden we graag inzicht krijgen in alle kennis en mooie circulaire initiatieven die er reeds zijn in Noord-Nederland. Naast de wetenschappers en de partners van het project waren organisaties van het hele voedselsysteem aanwezig: boeren, afnemers, consumentenorganisaties, natuurorganisaties, samenwerkingsverbanden, keteninnovatie partijen en kennisinstanties.

Het project

De workshop begon met een kennismakingsronde en een presentatie van het project door projectleider Imke de Boer (zie de slides).

Belangrijke partijen, kennis en informatie voor de transitie

Vervolgens hebben we in kleinere groepen een aantal onderwerpen besproken. We hebben gediscussieerd over wie invloed heeft en zou moeten krijgen met het oog op de transitie van het voedselsysteem. Hierin kwamen vooral boeren, burgers en de overheid naar voren, maar daarnaast ook de rol die kennisinstanties en samenwerkingsverbanden kunnen spelen.

Omdat het project integraal de consequenties van kringlooplandbouw wil gaan analyseren, hebben we vervolgens gesproken over de vraag: wat zijn de belangrijke sociaaleconomische thema's die samenhangen met de transitie van het voedselsysteem? Het verdienmodel bleek een heel belangrijk sociaaleconomische thema, maar ook thema's als gezondheid en leefbaarheid van het platteland kwamen naar voren. Ook hebben we kennis en informatie gedeeld over de kringloop van biomassa, fosfaat en stikstof in het gebied. Andere thema's zoals biodiversiteit en de waarde van de natuur werden ook genoemd en het project werd aangemoedigd om verbinding te zoeken met initiatieven zoals de regiodeal en de experimenteergebieden in Noord-Nederland. De uitwisseling van kennis en informatie tussen project en belanghebbenden is een belangrijk onderdeel van het project en dit was een goed begin.

De strategie van small wins binnen de transitie

De laatste sessie van de workshop was gericht op een belangrijke pijler van het project, namelijk de small wins benadering. Small wins zijn kleine betekenisvolle initiatieven met zichtbare resultaten, die energie geven en kunnen worden verspreid, verbreed en verdiept. Na een introductie van het concept door Katrien Termeer (zie de slides) spraken we met Annechien ten Have van het bedrijf Hamletz en Albert van der Ploeg van de vereniging Noardlike Fryske Wâlden (NFW) over hun ervaringen. Het bedrijf van Annechien begon met het verbeteren van dierenwelzijn. Deze veranderingen gaven energie waardoor zij breder zijn gaan kijken en ook andere veranderingen hebben doorgevoerd. Annechien omschreef het hele proces als een ontdekkingstocht, waarin ze telkens weer nieuwe barrières hebben moeten overwinnen.

De zoektocht van de NFW begon tijdens het mestbeleid in de jaren '90. Boeren in NFW wilden graag bovengronds mest uitrijden met landschapsbeheer als uitgangspunt. Ze hebben toen de experimenteerruimte opgezocht en uiteindelijk heeft dit meegeholpen aan een verspreiding: op veel plekken in Nederland wordt agrarisch natuurbeheer nu gedaan door collectieven. Het Fjildlab dat sindsdien is opgezet blijft experimenteren omtrent natuur, landschap en mest. Albert vertelde dat de energie van het begin nog steeds voelbaar is in de betrokkenheid vanuit de gemeenschap en de innovatiekracht van boeren. NFW is zich ondertussen ook gaan richten op andere onderwerpen waaronder duurzame energie. De overgang naar zonnepanelen is nog niet gelukt, maar zoals Albert zei: de aanhouder wint.

Na deze plenaire sessie werden deelnemers gevraagd andere mogelijke voorbeelden van small wins in kaart te brengen om die daarna in kleine groepen te bespreken. Het werd duidelijk dat er heel veel inspirerende initiatieven in Noord-Nederland zijn. Veel voorbeelden werden genoemd rond de productiekant, waaronder experimenten met nieuwe eiwitgewassen, integratie tussen melkveehouders en akkerbouwers, agrobiodiversiteit in akkerranden, en mestgebruik. Er waren ook voorbeelden van nieuwe consument-producent relaties, voedselgemeenschappen en onderwijs. Al deze bijdragen vormen een belangrijke start voor de analyse van small wins in Noord-Nederland waar twee onderzoeklijnen zich specifiek op zullen richten.

Volgende stappen

Deze aftrap was een goed begin van het project en we zien uit naar de samenwerking met deze en nog vele andere organisaties in Noord-Nederland. De onderzoekers zijn nu bezig met het uitwerken van hun onderzoeklijnen en methodes. Wanneer deze duidelijk zijn, zullen zij contact opnemen met de verschillende partijen om de volgende stap te zetten. De aftrap was in ieder geval een belangrijke en succesvolle eerste stap om samen op weg te gaan naar kringlooplandbouw in Noord-Nederland.

Een impressie van de aftrap - Proost op een goede samenwerking!

